פנינה גלברד אנגלמן

פנינה ביתם היחידה, של פליקס/אפרים וליזה, נולדה ברוסיה ב-20/6/1945 לאחר שאביה ברח במהלך מלחמת העולם השנייה מפולין בה נולד. פנינה, העפילה על האקסודוס כשהיא בת שנתיים בלבד.

לאחרונה משהציגה את תעודת מחנה מעפילי האקסודוס בגרמניה ניתן היה להשלים לפנינה קטע ברצף ההיסטורי שלה.

Nr. 199

Certificate

Holder of this No. 674 is a Maapil of „Exodus 1947"; he/she was brought by force to Germany from Haifa, and is in exile on his way back to Eretz-Israel.

Issued in exile camp Am Stow

Date 3.XI.1947

Signature
Camp Committee

199 מספר

ת ע ו ד ה

674 בעל התעודה מס.

הנו מעפיל מיציאת אירופה תש"ז שהוחזר בכח לגרמניה ממחל חיפה ונמצא בגירוש בדרך חזרה לארץ־ישראל.

ניתן במחנה הגירוש אם סטאו

3.XI.1947 הארץ

התיטה
מזכירות המחנה

בתעודה נרשם שהיא הונפקה במחנה המעפילים **אם-סטאו.** המשמעות מכך שמשפחת גלברד גורשה על ידי הבריטים מחיפה על אניית הגרוש **אמפייר-רייבל**. מנמל המבורג, המעפילים הגיעו למחנה אם-סטאו בראשית ספטמבר 1947. בשלהי אוקטובר-נובמבר 1947 הועברו למחנה חורף הנמצא ליד הכפר **סנגוורדן** הנמצא ליד העיר **וילהמהפן**. המשפחה עלתה ארצה לאחר החלטת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947 על הקמת מדינת ישראל והשתכנה ביפו. אפרים עבד בעיריית תל אביב יפו וליזה דאגה לכולם בויצ"ו.

סיפור העפלה של משפחת גלברד דומה מאוד לסיפורם של משפחות יהודיות אחרות שברחו בימי מלחמת העולם השניה מהנצים ועוזריהם לרוסיה ולמרכז אסיה. עם תום המלחמה במאי 1945 נעו ברחבי אירופה כ-15 מיליון פליטים רובם הגיעו לאזור הכיבוש האמריקאי שבגרמניה, מרחבי רוסיה. בין מליוני הפליטים היו גם כ-360,000 יהודים שנעו לכיוון נמלי הים התיכון על מנת לעלות לארץ ישראל. מאידך, היישוב היהודי בארץ ישראל והסוכנות היהודית ראו בפליטים אלה כמשאב אנושי להקמת המדינה שבדרך. על כן נשלחו לאירופה אנשי "ההגנה" שמתפקידם היה לאסוף את אותם יהודים לטפל בהם ולהכשירם לעליה ארצה. במקביל הסוכנות היהודית התחילה לרכוש אניות כדי להוביל את פליטי השואה ארצה. רב אניות המעפילים נרכשו באמריקה וכך גם נרכשה האנייה פרזידנט-וורפילד. הפרזידנט-וורפילד הייתה ספינה ששטה על נהר הפטומק מבלטימור ומוושינגטון עד לנורפולק. היא הייתה מיועדת להשיט עד 550 נוסעים.

לימים הוסב שמה ל-"יציאת אירופה תש"ז - EXODUD 1947 ". צוותי המלחים על אניות המעפילים התבסס בעיקר על מתנדבים, מלחים וקציני ים יהודים אמריקאים. הפיקוד על אניות המעפילים היה ע"י צוותים ארץ ישראלים. כך היה גם על האקסודוס. לאחר שהאניה נרכשה, עוד בנמל בלטימור התחילו להכין אותה להפלגה באוקיאנוס האטלנטי ובנוסף פרקו את האולמות שהיו בה ובמקומם בנו דרגשים כך שיוכלו להפליג עליה 4500 מעפילים לפחות. בחודש אפריל 1947 יצאה בחשאי הפרזידנט-וורפילד מבלטימור לאירופה. באותם הימים שלטונות המנדט הבריטי בארץ ישראל מנעו את הגעת היהודים לארץ. תוך מעקב קפדני אחרי ספינות היוצאות מנמלי אירופה שבים התיכון.

בתחיל חודש יולי 1947 , מפקדי מבצע העפלה שהיו על האקסודוס, יוסי הראל והרב-החובל אייק הארונוביץ קבלו פקודה ממפקדת ההגנה בארץ להגיע עם האנייה לנמל סט – SETE שבדרום צרפת ושם לקלוט לאנייה את המעפילים שנתקבצו מכל רחבי אירופה וצפון אפריקה. בתאריך 11 ליולי 1947 לאחר קשיים רבים יצאה האנייה מנמל סט לכיוון ארץ ישראל כשעליה 4554 מעפילים. מיד עם יציאת האנייה מהנמל לוו אותה משחתות בריטיות וקראו לה לא להגיע לתחום המים הטריטוריאלים של המנדט הבריטי. למרות אזהרות הבריטים, המשיכה האקסודוס במשימתה. ביום שישי ה-18 ליולי 1947 לאחר חצות המשחתות הבריטיות סגרו על האקסודוס, נגחו בה ונצמדו אליה במטרה להשתלט עליה בסיוע כוחות מרינס. מאידך, המעפילים התארגנו מבעוד מועד כדי למנוע השתלטות שכזאת ועל סיפון האקסודוס החל קרב. החימוש של המעפילים היו תפוחי אדמה וקופסאות שימורים והבריטים הפעילו נשק חם, גז מדמיע ואלות. כעבור 2.5 שעות צוות ההגנה נכנע ופקד על הפסקת הקרב. על הסיפון היו עשרות נפגעים ומתוכם 3 הרוגים. בין ההרוגים היה הקצין הימי ביל ברנשטיין, מתנדב יהודי מסן פרנסיסקו. בתום הקרב האקסודוס הפליגה לחיפה כשעל סיפונה המעפילים שרים את "התקווה" ובוכים.

בחיפה מעפילי האקסודוס הועלו על 3 אניות גרוש מדגם "ליברטי". אושיין ויגור, אמפייר רייבל והרנימייד-פארק. אניות הגרוש לא הפליגו לקפריסין כפי שנהגו עם יתר המעפילים. מעפילי האקסודוס הוחזרו לנמל פורט דה בוק שבדרום צרפת. שלטונות צרפת היו מוכנים לקלוט את מעפילי האקסודוס אך רק בודדים שהיו חולים ירדו. מפורט דה בוק המשיכו אניות הגרוש לנמל המבורג שבאזור הכיבוש הבריטי על אדמת גרמניה. בהמבורג התארגנו הבריטים להורדת המעפילים מאניות הגרוש בכח. אניית הגרוש הראשונה שנכנסה לנמל המבורג היתה האושן ויגור אחריה האמפייר רייבל ואחרונה הייתה הרנימייד-פארק. מעפילי האושן ויגור והרנימייד פארק נשלחו למחנה פופנדורף ומעפילי האמפייר רייבל נשלחו למחנה אם-סטאו. שני המחנות היו ממוקמים מצפון לעיר המחוז ליבק שבצפון גרמניה. בעבר המחנות האלה היו מחנות שבויים של הצבא הגרמני והתנאים בהם היו גרועים ביותר. מבני המגורים בהם היו צריפי עץ ופח ואוהלים. בסוף חודש אוקטובר 1947 הוחלט להעביר את המעפילים למחנות חורף. מעפילי פופנדורף נשלחו למחנה בעיר אמדן. מעפילי אם-סטאו נשלחו למחנה סנגוורדן שליד העיר ווילהמהפן. לאחר הכ"ט בנובמבר 1947 משהוחלט באו"ם על סיום המנדט הבריטי בארץ ישראל והקמת מדינת ישראל, הסירו הבריטים את השמירה מהמחנות והמעפילים התארגנו לעלות ארצה.

מאבקם העיקש של מעפילי האקסודוס פליטי השואה, להגיע לארץ ישראל בכל מחיר, תוך כדי מאבק פיזי, סיכון חיי אדם, בתנאים תת אנושיים וסירובם לרדת מאניות הגרוש בצרפת ובכל מקום אחר מלבד ארץ ישראל היה הגורם העיקרי להחלטת האו"ם על סיום המנדט הבריטי בארץ ישראל וההחלטה על הקמת מדינת ישראל.

אלבום תמונות משפחתי

אמא ליזה

פנינה בת שנתיים

אבא פליקס/אפרים

אמא ליזה מנגנת על המנדולינה

אפרים וליזה ליד המזרקה ביפו

פנינה גלברד אנגלמן

משפחת אנגלמן פנינה, אלי, הילדים, הנכדים והנכדות